## Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite: Hallintovaliokunta perjantai 05.03.2021 klo 11.00 / HE 15/2021 vp / Lausuntopyyntö

# Kirjallinen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 16 ja 22 §:n muuttamisesta

*Teema: Hallituksen esityksen ja valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan lakiehdotuksen 16 pykälä 1 momentin mukainen pakollinen terveystarkastus kohdistettuna useampaan henkilöön on mahdollinen jo voimassa olevan lain 16 pykälän nojalla. Onko tämä myös AVIen käsitys. Mistä mahdollinen tulkintaepäselvyys on johtunut, kun esityksen perustelujen mukaan AVIt eivät ole soveltaneet 16 pykälää em. tavalla.*

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt kirjallisen lausunnon otsikon asiassa Etelä-Suomen ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastoilta. Lausunto on valmisteltu näiden aluehallintovirastojen yhteistyönä. Pyynnön liitteenä on lähetetty yllä olevat teemakysymykset, joihin vastaamme.

Aluehallintovirastot kiittävät mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa, ja toteavat lausuntonaan seuraavaa.

Yleisesti toteamme, että esityksessä kuvattu lainsäädännön muuttaminen selkeämmäksi on kannatettavaa ja tarpeellista.

**Aluehallintovirastojen käsitys <u>ei ole yhtenevä</u> hallituksen esityksen ja valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden esittämien näkemysten kanssa pakollisten terveystarkastusten kohdistamisesta useampaan henkilöön aluehallintoviraston ennakollisella päätöksellä voimassa olevan tartuntatautilain 16 §:n nojalla.**

Tulkintaepäselvyys johtuu vuoden 2016 hallituksen esityksessä (HE 13/2016) kuvatuista muutoksista, joilla käytännössä avien mahdollisuus määrätä järjestettäväksi <u>suoraan</u> pakollisia terveystarkastuksia (TTL 16 §) on hävinnyt lainsäädännöstä.

Aiemmassa, vuodelta 1986 peräisin olevassa, vanhassa tartuntatautilaissa on ollut kirjaus kohdennetun pakollisen terveystarkastuksen määräämisestä, ja tuolloin ns. ennakollinen massapäätös olisikin ollut mahdollinen. Vuoden 2016 uudistuksessa lain perusteluihin on kuitenkin nimenomaisesti sisällytetty lähtökohta terveystarkastuksen

POHJOIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 0295 017 500
kirjaamo.pohjois@avi.fi
www.avi.fi/pohjois

Linnankatu 1-3
PL 293
90101 Oulu

vapaaehtoisuuden ensisijaisuudesta. **Avien tulkinnan mukaan päätös pakollisesta terveystarkastuksesta voidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan tehdä vasta sen jälkeen, kun henkilö on ensin kieltäytynyt hänelle tarjotusta vapaaehtoisesta terveystarkastuksesta (lausunnon liite 1).**

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen perusteluista saattaa saada sellaisen kuvan, että voimassa oleva laki sisältäisi jo nyt aluehallintovirastoille toimivallan tehdä ihmisjoukkoja koskevia yleisiä ja ennakollisia päätöksiä pakollisesta terveystarkastuksesta. **Aluehallintovirastojen käsityksen mukaan tällainen tulkinta on kuitenkin selvässä ristiriidassa voimassa olevan tartuntatautilain 16 § koskevan HE:n perustelutekstin sekä myös mm. STM:n muistiossa 12.8.2020 (20-200384) esitetyn (lausunnon liite 2) ja STM:n 3.2.2021 antaman ohjauskirjeen (VN/2763/2021) oikeudellisen taustamuistion (lausunnon liite 3) kanssa.**

STM:lla on tartuntatautilain mukaan valtakunnallinen operatiivinen johtovastuu terveydenhuollon häiriötilanteissa (OKV/433/70/2020)[1].

Aluehallintovirastojen käsityksen mukaan STM on keskustellut myös oikeuskanslerin kanssa voimassa olevan tartuntatautilain määrittämän toimivallan rajoista jo vuoden 2020 aikana. Näin on tulkittavissa myös STM:n muistiosta (lausunnon liite 2).

Oikeuskansleri on myös julkisen haastattelun mukaan[2] elokuussa 2020 todennut, että:

> *”Voimassa olevan tartuntatautilain mukaan toimenpiteiden eli **terveystarkastusten** ja varsinkin karanteenien **pitää perustua yksilölliseen lääketieteelliseen perusteeseen ja arviointiin.** Sitä hallituksen pitää kunnioittaa. Hallitus ei voi mennä korvaamaan yksilöllistä lääketieteellistä arviointia. Ministeriö ja valtioneuvosto voivat lähinnä antaa yleisiä ohjeita, mutta lääketieteellistä harkintaa ei voi [hallitus] korvata eikä siihen voi puuttua. Tämä on hyvin oleellinen ja tärkeä seikka, kun toimitaan nykyisen lainsäädännön puitteissa.”*

**Aluehallintovirastot perustavat näkemyksensä paitsi voimassa olevan tartuntatautilain pykälien tekstiin, myös hallituksen esityksen (HE 13/2016) perusteluihin sekä lausunnon liitteenä olevaan STM:n asiassa antamaan ohjaukseen (lausunnon liitteet 2 ja 3).**

**Täten nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen perusteluissakin mainitut tulkinnalliset vaikeudet korostavat lakimuutoksen välttämätöntä tarpeellisuutta nykyisen oikeustilan epäselvyyksien poistamiseksi ja lain käytännön toimeenpanon varmistamiseksi lainsäädännön edellyttämällä tavalla.**

Nykyisen lainsäädännön epäselvyyksien vuoksi kaikki Suomen aluehallintovirastot yhdessä ovat päättäneet pyytää asiasta ulkopuolisen oikeudellisen arvion.

Tämän lausunnon valmisteluun aluehallintovirastoissa ovat osallistuneet allekirjoittajien lisäksi aluehallintoylilääkärit Pasi Eskola (PSAVI), Laura Nikunen (ESAVI), lakimiehet Heli Kajava (PSAVI) ja Oona Mölsä (ESAVI).

[1] Toimenpiteet lentoasemilla koronaviruksen torjunnassa keväällä 2020 (OKV/433/70/2020). 20.10.2020.
[2] Uusi-Suomi. Hämmennys pakkokaranteenista – Nyt kommentoi oikeuskansleri: ”Tähän hallitus ei voi puuttua” 12.8.2020.

Ylijohtaja, PSAVI Terttu Savolainen

Johtaja, PSAVI Maria Siurua

*Aluehallintovirasto käyttää sähköistä hyväksyntää, jonka merkinnät ovat asiakirjan lopussa.*

**Liitteet**

-Liite 1: ”Aluehallintoviraston mahdollisuus määrätä henkilö pakolliseen terveystarkastukseen” työmuistio, ESAVI

-Liite 2: ”Tartuntatautilain mukaiset toimenpiteet lentokentillä, satamissa ja muilla rajanylityspaikoilla” muistio, STM, 12.8.2020 (20-200384)

-Liite 3: ”Liite 1: Oikeudellinen taustamuistio toimintaprosessista rajanylityspaikoilla”, muistio, STM, 3.2.2021 (VN/2763/2021)

Tämä asiakirja PSAVI/1960/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PSAVI/1960/2021 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Savolainen Terttu 04.03.2021 14:29

Esittelijä Siurua Maria 04.03.2021 14:14